

Rafał Majzner*

Bielsko-Biała

Możliwości wykorzystania instrumentarium muzycznego Carla Orffa w edukacji muzycznej – od teorii do praktyki edukacji elementarnej

The Possibilities of Application of the Carl Orff's Music Instruments in Music Education – from Theory to the Elementary Education Teaching Practice

Wprowadzenie

Doświadczenia muzyczne, które dziecko zbierze w okresie dzieciństwa będą decydować o jego rozwoju muzycznym. Muzyka wypełnia otaczający nas świat i chodzi tu nie tylko o artystyczne utwory muzyczne, kompozycje, ale i o naturalną muzykę, która także pobudza wyobraźnię dziecka. Muzyka to odgłosy przyrody: szum drzew, śpiew ptaków, szum rzeki, a także odgłosy ulicy: klaksonu, świstu kół, turkotu pociągu, a wreszcie odgłosy domu, począwszy od brzęczenia pokrywek i garnków po dźwięki instrumentów muzycznych, wykorzystywanych do domowego muzykowania. Właśnie to akustyczne otoczenie dziecka ma ogromny wpływ na jego stosunek do muzyki, który potem bardzo trudno ulega zmianom.

Chciałbym tu zaznaczyć, za Aliną Górniok-Naglik, że: „Im silniejsze podbarwienie emocjonalne odbieranej muzyki, tym większa moc jej oddziaływania na serce i umysł dziecka. Powinniśmy,

---

* dr, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny

więc kształtować nasz dom jako „świat dźwięków i muzyki”¹. Dlatego świadomy rodzic powinien dostarczać dziecku wrażeń akustycznych, które będą stymulująco wpływać na jego rozwój muzyczny, doświadczenia słuchowe i estetyczne.

Kolejnym ważnym miejscem kształtowania się muzykalności dziecka jest przedszkole i szkoła, gdzie wychowanie muzyczne realizowane jest poprzez różne formy muzykowania, oparte o koncepcje znanych muzyków, takich jak: Émile Jaques-Dalcroze, Rudolf Laban, Carl Orff, Zoltan Kodaly, James Mursell oraz *Schinichi Suzuki*.

W niniejszym artykule chciałbym zająć się koncepcją wychowania muzycznego Carla Orffa, która opiera się przede wszystkim na wykorzystaniu naturalnego zapału i żywiołowości dzieci. Zajęcia opracowywane według tej metody pozwalają wykorzystać kreatywność i spontaniczność uczniów oraz rozwijają ich fantazję i pomysłowość podczas samodzielnych improwizacji melodycznych, rytmiczno-ruchowych, instrumentalnych czy kompozytorskich. Carl Orff opiera swój system na paralelizmie między procesem muzycznego kształcenia dziecka, a historycznym procesem rozwoju muzyki². Główna teza tej koncepcji, to objęcie wychowaniem muzycznym wszystkich dzieci, niezależnie od zdolności, każde bowiem dziecko pragnie muzyki.

Zarys koncepcji tak zwanej muzyki elementarnej pojawił się w 1920 roku, kiedy Carl Orff na jednej z Monachijskich scen ujrzał słynny *Taniec Czarownicy*, wykonywany przez Mary Wigman. Akompaniament muzyczny ograniczony był do improwizacji na prostych instrumentach wykonywanych przez samą artystkę, gesty zaś można by rzec ascetyczne, ukazywały jej przeżycia wewnętrzne. Tak Orff opisuje to wydarzenie w swoich wspomnieniach:

---

¹ GÓRNIOK-NAGLIK, A., *Muzyka a rozwój dziecka*. W: Dymara, B. (red.) *Dziecko w świecie muzyki*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „IMPULS”, 2000, s. 54.

² PRZYCHODZIŃSKA-KACICZAK, M., *Polskie koncepcje wychowania muzycznego: tradycje- współczesność*, Warszawa: WSiP, 1979, s.178.

„Ona potrafiła muzykować swoim ciałem i muzykę umieścić w cielesności. Jej taniec odczuwałem jako elementarny. Ja również poszukiwałem tej elementarności, elementarnej muzyki³”.

Do charakterystycznych cech systemu Orffa zaliczyć można⁴:

- jedność słowa, ruchu (tańca) i elementarnej muzyki;
- stosowanie od początku umuzykalniania instrumentarium specjalnie dostosowanego do możliwości dzieci;
- przewagę twórczości nad innymi formami umuzykalniania;
- umuzykalnianie przy uwzględnieniu specyficznego materiału dźwiękowego.

Orff kreatywnie podchodził do uczenia muzyki i ciągle poszukiwał, improwizował, zaś w zakresie rytmu wykorzystywał dźwiękogeny np.: klaskanie, tupanie, pstrykanie. Jego ideą było odrodzenie muzyki z ruchu i tańca. Za namową Curta Sachsa, muzykologa i etnomuzykologa, zaczął wykorzystywać proste instrumenty, takie jak: bębenki, grzechotki itp.

Nieodłącznym elementem koncepcji wychowania muzycznego Orffa jest instrumentarium, które zostało zbudowane w 1930 roku według pomysłu autora koncepcji i przez Karola Maendkera⁵. Instrumentarium wykorzystane jest w tej metodzie od początku procesu umuzykalniania, ponieważ gra na instrumentach perkusyjnych nie sprawia trudności małym dzieciom, a zdolności rytmiczne kształtują się zdaniem Orffa najwcześniej.

Celem tego opracowania jest wskazanie możliwości wykorzystania instrumentarium Orffa w praktyce edukacji elementarnej. Autor przedstawia wyniki badań własnych próbując odpowiedzieć na pytania dotyczące celu i zakresu wykorzystywania przez nauczycieli edukacji elementarnej instrumentarium Orffa w trakcie prowadzonych zajęć w ramach różnych form wychowania muzycznego.

---

³ ORFF, C., *Dokumentation*, T. III, Schulwerk, Tutzing 1976, s. 9.

⁴ RZYCHODZIŃSKA-KACICZAK, M., *Polskie koncepcje...*, s. 178.

⁵ *Ibidem* ..., s. 179.

Kompetencje nauczycieli oraz dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych w zakresie wykorzystania instrumentarium K. Orffa

Do instrumentarium Carla Orffa zalicza się:

1. instrumenty perkusyjne o nieokreślonej wysokości dźwięku (różnego rodzaju bębny, talerze, talerzyki pompejańskie, trójkąty, kastaniety, tamburyny, drewnianka, marakasy, terkotki itp.),
2. instrumenty perkusyjne o określonej wysokości dźwięku (naczynia szklane wypełnione wodą, różnej wielkości dzwonki, metalofony i ksylofony z płytkami ruchomymi, które można dowolnie usuwać, kociołki strojone itp.),
3. instrumenty strunowe, smyczkowe i szarpane (wiole, psalteria, lutnie, gitary, wiolonczele),
4. instrumenty dęte (flety proste, rogi i inne)⁶”.

Orff wychodził z założenia, że tworzenie muzyki instrumentalnej jest łatwiejsze niż śpiewanie, nie wymaga ono bowiem świadomego, czystego intonowania dźwięku o określonej wysokości. W tworzeniu melodii na instrumencie dziecko bez względu na to, czy jest świadome różnic wysokości dźwięku czy nie, jeśli ma do dyspozycji ograniczone i określone wysokości, może je wykonywać bez namysłu i określonej intencji nie niweczając zamierzonego efektu nawet w przypadku, gdy jego partia jest częścią wielogłosowej całości⁷”.

Dzieci, które mają możliwość uczestniczyć w zajęciach muzycznych prowadzonych metodą Orffa wykonują muzykę instrumentalną na specjalnie przegotowanych instrumentach. Nauczyciele dobierają instrumentarium, jak również dostosowują instrumenty poprzez umieszczanie odpowiednich ilości

---

⁶ BUROWSKA, Z., *Słuchanie i tworzenie muzyki w szkole*, Warszawa: WSiP, 1980, s. 39.

⁷ *Ibidem* ..., s. 40.

płytek czy sztabek do umiejętności ucznia oraz potrzeb zajęć. Dzieci realizują utwory jedno lub wielogłosowe oparte na powtórzeniach struktur ostinatowych oparte głównie na pentatonice, dopiero z czasem nauczyciele wprowadzają skalę diatoniczną⁸.

W procesie dydaktycznym w cyklu kształcenia metodą Carla Orffa wyróżnia się:

- echo rytmiczne, polegające na naśladowaniu przez uczniów wzoru podanego przez nauczyciela, najpierw bez zmian, a następnie z dowolnym przekształceniem wzorów,
- tworzenie wzoru rytmicznego przez ucznia,
- tworzenie melodii do podanego rytmu,
- dobieranie tekstów do podanych rytmów,
- tworzenie akompaniamentu w postaci ostinata rytmicznego,
- tworzenie rytmów z towarzyszeniem ostinata rytmicznego,
- kontynuację podanego rytmu,
- kształtowanie formy ronda rytmicznego,
- dobieranie akompaniamentu ostinatowego do piosenki,
- echo melodyczne,
- kontynuację melodii,
- tworzenie akompaniamentu do rytmów i melodii na instrumentach perkusyjnych o określonej wysokości dźwięku,
- kształtowanie formy ronda instrumentalnego,
- tworzenie kanonów rytmicznych i melodycznych,
- wzbogacanie szaty dźwiękowej utworu,
- instrumentowanie przykładów rytmicznych,

---

⁸ RAKOWSKA, E., Muzykowanie z instrumentarium orffowskim. *Wychowanie Muzyczne w Szkole* 2008, nr 3, s. 36.

- zmienianie aparatu wykonawczego,
- tworzenie wstępu i zakończenia do utworów,
- transponowanie utworów do różnych tonacji,
- przełamywanie symetrii zdań i okresów,
- rytmizowanie mowy z zastosowaniem nieregularnych okresów, zmian taktu, przesunięć akcentów,
- stosowanie różnych technik np. fauxbourdonu, zdwojeń tercjowych, kwartowych, kwintowych, dyskontowanie,
- improwizowanie melodii do ostinata harmonicznego,
- wariacyjne przekształcanie wzoru,
- tworzenie większych całości muzycznych o określonej formie z odpowiednio dobranych i zestawionych fragmentów,
- tworzenie miniaturowych dramatów muzycznych z zastosowaniem różnych środków wyrazu muzycznego (recytatywy solowe lub zespołowe partie instrumentalne, wokalne itd.)⁹.

Należy tutaj nadmienić, iż realizacja tak różnorodnych form działania, które występują w koncepcji wychowania Orffa, wymaga gruntownego przygotowania muzycznego nauczyciela, bowiem to on ma obowiązek dyskretnie kierować działaniami uczniów oraz ukierunkowywać ich działalność twórczą.

Obecnie obowiązująca podstawa programowa wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej daje nie tylko możliwości wykorzystywania instrumentarium Orffa w edukacji muzycznej, ale ukazuje szereg zastosowań jego koncepcji wychowania muzycznego. Instrumentarium Orffa może zostać wykorzystane między innymi w celu osiągnięcia następujących efektów kształcenia¹⁰:

---

⁹ RAKOWSKA, E., *Muzykowanie...*, s. 36-37.

¹⁰ *ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej*

- wyrażania przez dziecko stanów emocjonalnych, pojęć i zjawisk pozamuzycznych różnymi środkami aktywności muzycznej – instrumentalnej (z użyciem instrumentów perkusyjnych oraz innych przedmiotów), wokalne i ruchowej,
- odtwarzania i gry na instrumentach perkusyjnych prostych rytmów i wzorów rytmicznych – odtwarzania i gry na instrumentach melodycznych prostych melodii i akompaniamentów, świadomego i aktywnego słuchania muzyki (wyrażania swych doznań werbalnie i niewerbalnie) oraz określania jej cech: rozróżniania i wyrażania środkami pozamuzycznymi charakteru emocjonalnego muzyki, rozpoznawania utworów wykonanych: solo i zespołowo, na chór i orkiestrę,
- improwizowania głosem i na instrumentach według ustalonych zasad, wykorzystywania w śpiewie oraz w grze na instrumentach znajomości pojęć i terminów muzycznych określających podstawowe elementy muzyki (melodię, rytm, harmonię, agogikę, dynamikę, artykulację),
- gry na instrumentach ze słuchu i z wykorzystaniem nut (solo i w zespole), melodii, schematów rytmicznych, prostych utworów i akompaniamentów (uczeń gra na jednym lub kilku instrumentach, do wyboru: dowolny instrument klasyczny lub elektroniczny, np. flet prosty, instrument klawiszowy, dzwonki, instrumentarium perkusyjne Orffa),
- orientowania się w rodzajach głosów ludzkich (sopran, bas) oraz w instrumentach muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja); rozpoznawania podstawowych form muzycznych – AB, ABA (wskazuje ruchem lub gestem ich kolejne części),
- tworzenia według ustalonych zasad improwizacji wokalnych i instrumentalnych (ćwiczenie wykonuje samodzielnie

i pod kierunkiem nauczyciela z wykorzystaniem instrumentów lub wykonanych przez uczniów).

Ponadto, zgodnie z podstawową programową, zalecane jest prowadzenie zajęć z muzyki w pracowni wyposażonej w: instrumenty muzyczne, instrumenty perkusyjne, instrumenty klawiszowe (tradycyjne lub elektroniczne), instrumenty dęte, instrumenty strunowe. Tak więc, z treści nauczania zawartych w podstawie programowej wynika, że edukacja muzyczna dziecka na tym etapie kształcenia koncentruje się na wychowaniu do odbioru muzyki a w konsekwencji do wychowania świadomego odbiorcy sztuki. Aby osiągnąć ten ostateczny cel dziecko powinno rozmiłować się w muzyce: w jej tworzeniu, śpiewaniu i graniu, muzykowaniu, słuchaniu oraz jej rozumieniu.

Wykorzystanie instrumentarium Orffa przez nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej

W celu ustalenia czy i w jakim zakresie oraz w jakim celu wykorzystywane jest przez nauczycieli edukacji elementarnej instrumentarium C. Orffa, dokonano analizy danych zawartych w arkuszach obserwacji zajęć przeprowadzonych przez studentów *Edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej* w ramach praktyk pedagogicznych. Analizie ilościowo-jakościowej poddano po 30 arkuszy zajęć (bloków dnia) przeprowadzonych w przedszkolu oraz w klasach początkowych.

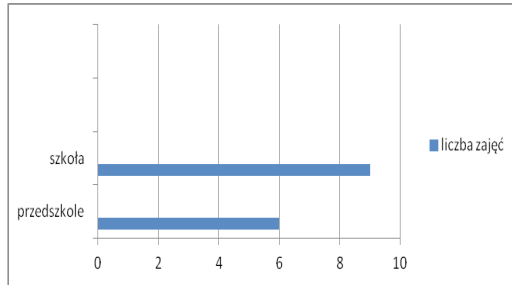
Główne problemy badawcze przyjęły formę pytań:

- Czy i jak często nauczyciele edukacji elementarnej wykorzystują instrumentarium Orffa w trakcie prowadzonych przez siebie zajęć?
- Które z instrumentów wykorzystywane są najczęściej?
- Jakim formom muzycznym towarzyszy najczęściej wykorzystywanie instrumentarium C. Orffa?

Analiza danych zawartych w arkuszach obserwacji zajęć

wykazała, iż nauczyciele w przedszkolu i szkole zdecydowanie zbyt rzadko wykorzystują instrumentarium C. Orffa.

Wykres 1. Wykorzystanie instrumentarium C. Orffa w trakcie obserwowanych zajęć (oprac. własne)

Instrumentarium Orffa wystąpiło na dziewięciu spośród 30 obserwowanych zajęć zintegrowanych. Oznacza to, że nauczyciele wykorzystywali instrumentarium Orffa w klasach początkowych prawie na co trzecich obserwowanych zajęciach. Rzadziej nauczyciele i uczniowie stosowali zestaw Orffa na zajęciach w przedszkolu (średnio na co piątych zajęciach). Z obserwacji przeprowadzonych przez studentki w trakcie tych zajęć wynika, że dzieci przejawiają wielką potrzebę aktywności muzycznej towarzyszącej wykorzystaniu instrumentarium, dlatego bardzo ważne jest by zajęcia takie były właściwie zorganizowane i by aktywność i potrzeby dziecka były umiejętnie wykorzystane. Przejawiana przez dzieci w trakcie kontaktu z instrumentami radość twórcza, aktywizująca, wyzwala siły i zdolności indywidualne dzieci, dostarcza przeżyć i wzruszeń emocjonalnych i estetycznych.

W skład instrumentarium Orffa wchodzi zestaw instrumentów perkusyjnych niemelodycznych tj.: bębni, tamburyny, mały i wielki bęben, zestaw bongosów, marakasy, pudełko, kołatki, kastaniety, talerze, grzechotki z brzękadłami

i in.) oraz instrumentów melodycznych (dzwonki, metalofony, ksylofony, trójkąt). Zadaniem studentek było zaobserwowanie, które instrumenty z zestawu C. Orffa wykorzystywane są przez nauczycieli najczęściej. Z przeprowadzonych badań wynika, że najczęściej w pracy z dziećmi nauczyciele w przedszkolu i klasach początkowych wykorzystują: tambury, kołatki, dzwonki, grzechotki i trójkąty. W trakcie obserwacji nie stwierdzono, aby nauczyciele zachęcali dzieci do poznawania innych instrumentów z zestawu. Sami również nie podejmowali inicjatywy zaprezentowania tychże instrumentów.

Nauka gry na instrumentach i doskonalenie umiejętności w tym zakresie przebiega w ścisłym związku z innymi formami wychowania muzycznego.

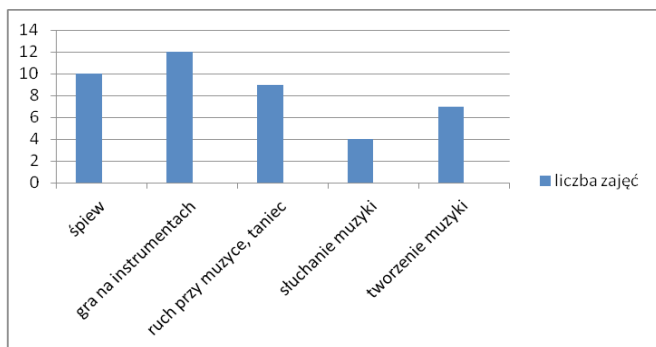
Tabela 1. Przykładowe sposoby wykorzystania instrumentów z zestawu C. Orffa w powiązaniu z formami wychowania muzycznego (oprac. własne)

formy wychowania muzycznego	sposób wykorzystania instrumentów z zestawu C. Orffa
śpiew	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewanie piosenek połączone ze zbiorowym wykonywaniem akompaniamentu z zastosowaniem instrumentów z instrumentarium Orffa • śpiewanie piosenek z podziałem na role połączone z indywidualnym lub grupowym wykonywaniem akompaniamentu z zastosowaniem instrumentów • odtwarzanie głosem (śpiewanie) linii melodycznych granych na instrumentach muzycznych • akompaniowanie do piosenki różnymi schematami rytmicznymi opartymi na prostych konstrukcjach ostinatowych • wykorzystywanie instrumentów do wzmocnienia akustycznego tekstu piosenki (np. burza, zima, jesień, szum wiatru itp.)

formy wychowania muzycznego	sposób wykorzystania instrumentów z zestawu C. Orffa
gra na instrumentach	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnianie dźwięków instrumentów z instrumentarium Orffa • zabawy z instrumentami perkusyjnymi (poznawanie ich możliwości) • wykorzystywanie różnych sposobów niekonwencjonalnego wydobywania dźwięku • powtarzanie usłyszanych rytmów granych na instrumentach z zestawu Orffa • akompaniowanie rytmiczne nauczycielowi grającemu na instrumencie melodycznym (pianino itp.) • wykonywanie różnych rytmów w jednym czasie tzw. orkiestra • gra na instrumentach
ruch przy muzyce, taniec	<ul style="list-style-type: none"> • reagowanie ruchem swojego ciała na zmianę dynamiki dźwięku i brzmienia instrumentów Orffa • wykonanie prostych ćwiczeń gimnastycznych w tempie, które wskazuje muzyka grana na instrumentach • reagowanie zmianą sposobu poruszania się na zmianę w sposobie akompaniamentu • ilustrowanie ciałem charakteru muzyki wykonywanej na instrumentach • reagowanie na pauzę w muzyce • reagowanie tempem marszu na zmianę tempa akompaniamentu • wykonywanie prostych akompaniamentów podczas ruchu przy muzyce na z nagrania CD • wykonywanie układów choreograficznych (taniec)

formy wychowania muzycznego	sposób wykorzystania instrumentów z zestawu C. Orffa
słuchanie muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • reagowanie na czas trwania dźwięku granego na instrumentach Orffa • reagowanie ruchem na zmianę wysokości dźwięku • odróżnianie melodii granych na instrumentach • reagowanie gestem na zmianę melodii • werbalizowanie wrażeń po wysłuchaniu utworów granych na różnych instrumentach
tworzenie muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie swobodnych improwizacji instrumentalnych melodycznych • tworzenie improwizacji rytmicznych • tworzenie akompaniamentu do piosenki • dobieranie rodzaju dźwięku do zjawiska akustycznego opisanego słowem lub pokazanego np. na ilustracji • improwizacja instrumentalna tekstu

W trakcie obserwacji wymienione wyżej sposoby wykorzystywania instrumentów z instrumentarium Orffa w powiązaniu z różnymi formami wychowania muzycznego wystąpiły w różnym stopniu (Wykres 2).

Wykres 2. Liczba zajęć, w trakcie których wykorzystano instrumentarium Orffa w powiązaniu z różnymi formami wychowania muzycznego

Najczęściej na obserwowanych zajęciach dzieci grały na instrumentach. Z przeprowadzonych obserwacji wynika, że dzieci mają naturalną potrzebę poznawania rzeczy nowych i nieznanych, w tym przypadku różnych instrumentów z instrumentarium Orffa. Chętnie „bawią się” instrumentami, rozpoznają dźwięki przez nich wydobywane. Odczuwają radość i satysfakcję z opanowania umiejętności gry. Nauczyciel powinien jednak tak dobierać repertuar, aby nie znużyć i nie zniechęcić dzieci. Tak samo ważną rolę odgrywał ruch przy muzyce. Uwzględniając specyfikę rozwoju dziecka, miał on charakter spontaniczny i kreatywny. Przybierał, na obserwowanych zajęciach, zarówno proste formy, takie jak: chód, bieg, podskoki, ale też bardziej złożone sekwencje ruchów, aż po tańce. Stosunkowo często instrumentom towarzyszył śpiew dzieci, wykonywanie piosenek dziecięcych, czasem ludowych, przy akompaniamencie. Rzadziej wykorzystanie instrumentarium Orffa przybierało kształt improwizacji instrumentalnej lub wokально-instrumentalnej i ruchowej. W podejmowanych działaniach chodziło o poznanie przez dziecko swoich możliwości ruchowych, wycucia stosunków przestrzennych, czasowych oraz wdrażanie do współpracy w grupie. Improwizacja wymaga fantazji, zrytmizowania i płynności ruchu a jednocześnie jest podporządkowana jakiemś generalnemu zadaniu, np. odtwarzaniu ruchem wysokości dźwięków granej melodii lub podanego rytmu na instrumentach muzycznych. Najbardziej na obserwowanych zajęciach dzieci przysłuchiwały się dźwiękom, dostrzegały barwę instrumentów.

Podsumowanie

Podsumowując, można pokusić się o stwierdzenie, że możliwości wykorzystania instrumentarium muzycznego Carla Orffa w praktyce pedagogicznej edukacji elementarnej są olbrzymie. Nauczyciel może stosować te instrumenty w powiązaniu z wszystkimi formami wychowania muzycznego, mogą towarzyszyć śpiewaniu piosenek, różnego rodzaju improwizacjom, tworzeniu muzyki

itp. Piosenki dziecięce, wykonane z prostym akompaniamentem instrumentów perkusyjnych oraz dzwonek, stają się ciekawsze i atrakcyjniejsze dla dzieci. Z jednej strony, zastosowanie metody Orffa i wykorzystanie instrumentarium w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej pozwala rozpoznawać i rozwijać podstawowe uzdolnienia dzieci przez odtwarzanie i tworzenie muzyki instrumentalnej, realizację ruchową muzyki oraz integrację ruchu, śpiewu, gry na instrumentach i słowa. Z drugiej strony, metoda ta powinna pomóc przede wszystkim wykorzystywać żywiołowy zapał, naturalną motoryczność każdego dziecka, niezależnie od poziomu jego zdolności muzycznych. Zajęcia muzyczne z wykorzystaniem instrumentarium powinny być dla dzieci źródłem radości i dawać odprężenie. Dzieci wykorzystując instrumentarium same mogą tworzyć muzykę, rozwijać swą fantazję i pomysłowość przy improwizowaniu oraz komponować własne ilustracje do słuchanej melodii lub rytmu.

Istotne znaczenie ma wprowadzanie do wychowania muzycznego całej palety instrumentów, różniących się od siebie brzmieniem głosu, wysokością wydobywanego dźwięku, barwą dźwięku. Niestety wyniki badań pokazują, że nauczyciele rzadko zachęcają dzieci do wykorzystywania różnych instrumentów z instrumentarium Orffa. Może być to spowodowane ich niskimi kompetencjami z zakresu umiejętności gry na instrumentach i/lub ich wykorzystania w procesie kształcenia. Najistotniejsze jednak jest rozumienie przez nauczyciela potrzeby obcowania dzieci z muzyką. Aby to osiągnąć, gra na instrumentach powiązana z różnymi formami wychowania muzycznego. musi być dla dzieci przyjemnością, musi ich interesować i cieszyć.

Bibliografia

1. BUROWSKA, Z., *Słuchanie i tworzenie muzyki w szkole*, Warszawa: WSiP, 1980.
2. GÓRNIOK-NAGLIK, A., *Muzyka a rozwój dziecka*. W: Dymara, B. (red.) *Dziecko w świecie muzyki*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „IMPULS”, 2000.

3. PRZYCHODZIŃSKA-KACICZAK, M., *Polskie koncepcje wychowania muzycznego: tradycja- współczesność*, Warszawa: WSiP, 1979.
4. ORFF, C., *Dokumentation*, T. III, Schulwerk, Tutzing 1976.
5. RAKOWSKA, E., Muzykowanie z instrumentarium orffowskim. *Wychowanie Muzyczne w Szkole* 2008, nr 3.
6. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Dz. U. poz. 803

Streszczenie

Celem tego opracowania jest wskazanie możliwości wykorzystania instrumentarium Carla Orffa w praktyce edukacji elementarnej. Autor przedstawia wyniki badań własnych próbując odpowiedzieć na pytania dotyczące celu i zakresu wykorzystywania przez nauczycieli edukacji elementarnej instrumentarium Orffa w trakcie prowadzonych zajęć oraz które z instrumentów wykorzystywane są najczęściej i w jakiej formie.

Słowa kluczowe: instrumentarium Orffa, koncepcja wychowania muzycznego Carla Orffa, muzyka elementarna

Abstract

The aim of this study is to show the possibilities of application of the music instruments designed by Carl Orff in the elementary education teaching practice. The author of the article presents the results of the research, while simultaneously trying to answer questions regarding the purpose and scope of the use of the Orff's instruments by teachers of elementary education during conducted by them classes and to learn which of the Orff's instruments are used most often and in what form.

Keywords: Orff's instruments, the concept of Carl Orff's music education, elementary music